

3 (Sem-6/CBCS) SKT HE 2

2 0 2 5

SANSKRIT

(Honours Elective)

Paper : SKT-HE-6026

(Environmental Awareness in Sanskrit Literature)

Full Marks : 80

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

UNIT—I

(Environmental Issues and Importance of
Sanskrit Literature)

(Marks : 20)

1. Answer the following questions : 1×4=4

তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ দিয়া :

(a) Write the names of any two abiotic factors of environment.

পৰিবেশৰ লগত জড়িত যি কোনো দুটা অজৈৱ উপাদানৰ নাম লিখা।

(2)

(b) Mention a synonym for environment in Sanskrit language.

সংস্কৃত ভাষাত পৰিবেশ বুজোৱা এটা সমার্থক শব্দ লিখাঁ।

(c) Which Veda refers Earth as 'Mother Earth'?

কোনখন বেদে পৃথিৱীক 'মাতৃ পৃথিৱী'ৰূপে উল্লেখ কৰিছে?

(d) Mention an ill-effect of ozone-depletion.

অ'জ'ন হ্রাসৰ এটা দুস্প্ৰভাৱ উল্লেখ কৰাঁ।

2. Write short notes on the following : 2×3=6

Global warming ; Deforestation ; Population growth.

তলত দিয়াবোৰৰ ওপৰত চমু টোকা লিখাঁ :

গোলকীয় উষ্ণতা ; বনধ্বংস ; জনসংখ্যা বৃদ্ধি।

3. Answer any two questions of the following : 5×2=10

তলত দিয়া যি কোনো দুটা প্ৰশ্নৰ উত্তৰ লিখাঁ :

(a) Write a note on the elementary factors of the environment from Indian perspectives.

ভাৰতীয় প্ৰেক্ষাপটত পৰিবেশৰ মূল উপাদানসমূহৰ ওপৰত এটি টোকা লিখাঁ।

(3)

(b) Give an account of water preservation techniques as propounded in Sanskrit literature.

সংস্কৃত সাহিত্যত প্ৰাপ্ত জলসংৰক্ষণৰ পদ্ধতিসমূহৰ এটি বিৱৰণ দিয়াঁ।

(c) "In ancient India, religion was used as a tool to protect nature and natural resources." Explain.

"প্ৰাচীন ভাৰতত প্ৰকৃতি আৰু প্ৰকৃতিৰ সম্পদৰাশিৰ সংৰক্ষণৰ ক্ষেত্ৰত ধৰ্ম হৈছে এক মাধ্যম।" ব্যাখ্যা কৰাঁ।

UNIT—II

(Environmental Awareness in Vedic Literature)

(Marks : 30)

4. Answer the following questions : 1×6=6

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ লিখাঁ :

(a) What is 'Rta' in the *Rgveda*?

'ঋগ্বেদ'ত উপলব্ধ 'ঋত' কি ?

(b) Write the names of two natural sources of water as per the *Rgveda*.

'ঋগ্বেদ' অনুসৰি পানীৰ দুটা প্ৰাকৃতিক উৎসৰ নাম লিখাঁ।

(c) What is महत् उल्ल?

'মহৎ উল্ল' কি ?

(d) “तथैव पुरुषोऽमृषा”

In this Mantra with whom पुरुष is compared?

এই মন্ত্রটোত পুরুষক কাৰ সৈতে তুলনা কৰা হৈছে?

(e) Write a synonym of the term ‘environment’ as found in the *Atharvaveda*.

‘অথৰ্ববেদ’ত প্ৰাপ্ত ‘পৰিবেশ’ শব্দটোৰ এটি সমার্থক শব্দ লিখা।

(f) _____ हि एव खल्विमानि भूतानि जायन्ते।

(Fill in the blank)

(खाली ठाई पूरु कर्वा)

5. Explain the meanings of the terms ‘छन्दांसि’ and ‘स्रवन्ति’.

2+2=4

‘ছন্দাংসি’ আৰু ‘স্রবন্তি’ এই শব্দদুটাৰ অৰ্থ ব্যাখ্যা কৰা।

6. Write short notes on any two of the following :

5×2=10

তলত দিয়া যি কোনো দুটাৰ ওপৰত চমু টোকা লিখা :

(a) Environment protection from the Sun

সূৰ্যৰ পৰা পৰিবেশ ৰক্ষা

(b) Significance of water as per the *Rgveda*

‘ঋগ্বেদ’ অনুসৰি পানীৰ গুৰুত্ব

(c) Five elementary sources of environment preservation

পৰিবেশ সংৰক্ষণৰ পাঁচটা মৌলিক উৎস

7. Answer any one of the following :

10

তলৰ যি কোনো এটাৰ উত্তৰ দিয়া :

(a) How does the Vedic literature reflect the perspectives on environmental conservation and sustainable living? Discuss.

বৈদিক সাহিত্যই কিদৰে পৰিবেশ সংৰক্ষণ আৰু বহনক্ষম উন্নয়নৰ দৃষ্টিভঙ্গী প্ৰতিফলিত কৰিছে? আলোচনা কৰা।

(b) Write a note on the five basic elements of universe covered by environment.

পৰিবেশ-সম্বন্ধীয় বিশ্বব্ৰহ্মাণ্ডৰ পাঁচটা মৌলিক উপাদানৰ ওপৰত এটি টোকা লিখা।

UNIT—III

(Environmental Awareness in Classical Sanskrit Literature)

(Marks : 30)

8. Write down the answers of any three of the following :

10×3=30

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ যি কোনো তিনিটাৰ উত্তৰ লিখা :

(a) Discuss the importance of the *Mahābhārata* as a sourcebook of environmental awareness.

পৰিবেশ সজাগতাৰ উৎসগ্ৰন্থ হিচাপে ‘মহাভাৰত’ৰ গুৰুত্ব আলোচনা কৰা।

- (b) Discuss the methods of water preservation and irrigation as reflected in various sources of classical Sanskrit literature on the basis of your prescribed texts.

তোমাৰ পাঠ্যাংশ অনুসৰি লৌকিক সংস্কৃত সাহিত্যৰ বিভিন্ন গ্রন্থত প্ৰতিফলিত হোৱা জলসংৰক্ষণ আৰু জলসিঞ্চনৰ পদ্ধতিসমূহ আলোচনা কৰাঁ।

- (c) “रत्नाकरं वीक्ष्य मिथः स जायां रामाभिधानो हरिरित्युवाच”

Describe the रत्नाकर as presented in the 13th Canto of the *Raghuvamśam*.

‘ৰঘুবংশম’ৰ ত্ৰয়োদশ সৰ্গত উপস্থাপিত ৰত্নাকৰৰ বৰ্ণনা দিয়াঁ।

- (d) Give an account of the various aspects of forestation discussed in your prescribed texts.

তোমাৰ পাঠ্যাংশ অনুসৰি বনানীকৰণৰ বিভিন্ন দিশসমূহৰ এটি বিৱৰণ দিয়াঁ।

- (e) Give an account of seasonal weather conditions of Indian subcontinent on the basis of *Rtusamhāra* of Kālidāsa.

কালিদাসৰ ‘ঋতুসংহাৰ’ৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি ভাৰতীয় উপমহাদেশৰ ঋতুগত বতৰৰ অৱস্থাসমূহৰ এটি বিৱৰণ দিয়াঁ।

- (f) “Underground water and tree plantations are closely related.” Illustrate this line on the basis of the *Bṛhatsamhitā*.

“ভূগৰ্ভস্থ জল আৰু বৃক্ষাবোপণৰ মাজত ঘনিষ্ঠ সম্পৰ্ক বিদ্যমান।” ‘বৃহৎসংহিতা’ৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি কথাফাঁকি উদাহৰণসহ বুজোৱাঁ।
